

ÖSTERSUNDS TINGSRÄTT
Rotel 2

DOM
2014-02-06
meddelad i
Östersund

Mål nr B 1873-13

PARTER (Antal motparter: 1)

Åklagare

Kammaråklagare Lars Magnusson
Åklagarmyndigheten
Riksenheten för Miljö- och Arbetsmiljömål

Motpart

Östersunds kommun, 212000-2528

831 82 Östersund

Offentlig försvarare:

Advokat Magdalena Persson
MAQS Law Firm Advokatbyrå AB
Box 11918
404 39 Göteborg

Ombud och försvarare:

Advokat Christina Rydell Ahlström
MAQS Law Firm Advokatbyrå AB
Box 226
201 22 Malmö

DOMSLUT

Betalningsskyldighet till staten

Åklagarens talan om åläggande att betala företagsbot ogillas.

Förverkande och beslag

Åklagarens särskilda yrkande om förverkande ogillas.

Ersättning

Magdalena Persson tillerkänns ersättning av allmänna medel med 713 119 kr. Av beloppet avser 522 650 kr arbete, 47 845 kr utlägg och 142 624 kr mervärdesskatt.

BAKGRUND

Östersunds kommun producerar och tillhandahåller dricksvatten via sitt vattenverk. Hösten 2010 distribuerades ut dricksvatten, som var infekterat av parasiten cryptosporidium, till de kommuninvånare som var anslutna till vattenverket. Cryptosporidium beräknas ha fekalt ursprung. Uppskattningsvis 25 000 personer som drack av det förorenade vattnet insjuknade med kraftig diarré. Kommunen tar in råvatten från Storsjön. Detta råvatten genomgår en beredning bestående av olika säkerhetsbarriärer innan det tillhandahålls som dricksvatten. För att motverka mikrobiologiska föroreningar desinfekterades råvattnet fram till hösten 2010 med klor och ozon, vilka räknas som säkerhetsbarriär. Efter cryptosporidiumutbrottet renas råvattnet även genom UV-ljusbehandling. Cryptosporidium är en parasit, som måste ha en värd, människa eller djur, att föröka sig i. Därvid kan den orsaka magsjuka. I Sverige har tidigare inte något sjukdomsutbrott ägt rum på grund av att cryptosporidium funnits i råvattnet. Däremot har år 1986 i Sälen förekommit sjukdomsutbrott på grund av cryptosporidium då avloppsvatten trängt in i vattenverket och i Jönköping år 1991 på grund av att förorenat åvatten letts in i drickvattensnätet. År 1993 skedde ett sjukdomsutbrott i Milwaukee, USA, på grund av cryptosporidium i råvatten och parasiter i råvattnet förekom även i Bergen, Norge, år 2006.

YRKANDEN M.M.

Se bilagorna 1 och 2.

DOMSKÄL

Östersunds kommun har bestritt såväl yrkandet om företagsbot som det särskilda yrkandet om förverkande. Inget belopp har vitsordats som skäligt i och för sig.

Åklagaren har som muntlig bevisning åberopat vittnesförhör med Magnus Rosenberg, Rickard Johnsson, Jari Hiltula, Christen Raestad och Torbjörn Lindberg. Som skriftlig bevisning har åberopats förteckning bräddningar (fup s. 373), analysbesked (fup s. 514), cryptosporidium i dricksvatten (fup s. 295-300), rå- och dricksvattenkontroll m.fl. handlingar (fup s. 11-73), Svenskt Vatten, Råvattenkontroll (Bilaga 4), cryptosporidium i Östersund (Bilaga 3 s. 1-72), Vägledning Dricksvatten (Bilaga 3 s. 73-180 särskilt s. 96-104), Enkät Svenskt Vatten (Bilaga 10), bevisning avseende förverkande (fup s. 625 samt Bilaga 2).

Östersunds kommun har som muntlig bevisning åberopat förhör vittnesförhör med Olof Bergstedt och Gullvi Hedenberg. Som skriftlig bevisning har åberopats sakkunnigutlåtande (tingsrättens aktbil 36), sakkunnigutlåtande (tingsrättens aktbil 37), risk- och sårbarhetsanalys (tingsrättens aktbil 38), provsvar (tingsrättens aktbil 39), kartläggning av Cryptosporidium och Giardia i råvatten och dricksvatten (tingsrättens aktbil 40), analys Cryptosporidium/Giardia (tingsrättens aktbil 41), inspektionsrapport (tingsrättens aktbil 42), Normerade inspektioner (tingsrättens aktbil 43), rapport, Giardia och Cryptosporidium i svenska ytvattentäkter (tingsrättens aktbil 44) samt inspektionsrapporter (tingsrättens aktbil 52).

De hörda har i huvudsak uppgett följande.

Magnus Rosenberg: Han är civilingenjör inom väg och vatten. Från 1998 till sin pensionering i juni 2010 var han VA-chef i Östersunds kommun. Han hade ansvaret för VA-verksamheten i Östersunds kommun, vilket bl.a. omfattade vatten och reningsverk, ledningsnät och även ett laboratorium. Under honom fanns sektionschefer som hade ansvaret för sin sektion som vattenverk, reningsverk etc. Vid avvikelser rapporterade sektionscheferna till honom. Under hans tid som VA-chef förekom inte någon diskussion om hur man skyddade sig mot parasiter. Han hörde dock talas om att parasiter kunde förekomma i dricksvatten i samband med att avloppsvatten kom in i en vattenreservoar i Sälen några årtionden tillbaka. I anledning av

händelsen i Sälen gick kommunen igenom sina vattenreservoarer för att kontrollera att inget liknande kunde hända i Östersund. Han kan inte minnas att han hört något om cryptosporidium tidigare. Han hörde inte talas om Cryptosporidium i samband med föroreningen i Bergen år 2004 och han tog del av skriften Svenskt Vatten, som utgavs år 2008, men lade inte på minnet vad som där nämndes om parasiter och cryptosporidium. Detta diskuterades inte med laboratoriet, som tog fram ett förslag på kontrollsystem, som sedan godkändes av Miljö och Hälsa. I det råvatten som togs in till dricksvatten gjordes kontinuerliga provtagningar. Vanligtvis var råvattnet av god kvalitet men om någon parameter visade sig vara förhöjd funderade man över vad det berodde på och jobbade på detta. Om en avloppsledning gick sönder lagades den och därefter togs nya prov för att se om vattnet förbättrats. Utloppen från dagvattenledningar och andra utlopp lades i regel uppströms mot vattenverken för att förhindra att eventuella föroreningar kom in i vattenverken. Han kan inte svara på om det vidtogs några konkreta åtgärder med anledning av att något prov vid ett enskilt tillfälle i maj 2010 visade kraftigt förhöjda värden. Innan parasitbrottet i Östersund trodde han att vattenverket hade tillräckliga barriärer. Det fanns tidigare krav på kontrollprogram avseende råvatten. Detta togs bort och ersattes av en rekommendation men Östersunds kommun fortsatte med kontrollprogrammet ändå och tog kontinuerliga prover på råvattnet. Östersunds kommun hade omfattande underhållsplaner för sina spillvattenledningar årligen och det åtgärdades uppskattningsvis ett par km varje år för att minska risken för bräddningar och orenat avloppsvatten. I kommunens vattenverk fanns säkerhetsbarriärer mot föroreningar främst mot bakterier men uppenbarligen inte tillräckliga barriärer mot parasiter. De olika barriärerna tillkom utifrån kommunens dåvarande insikt och kunskap och att det skulle vara otillräckliga barriärer mot parasiter var inget problem som diskuterades. År 2000 gjorde livsmedelsverket en inspektion och vattenverken gick igenom. Det var då ingen diskussion om otillräckliga barriärer mot parasiter. Han såg utläckande avloppsvatten och bräddningar som de största hoten och detta lade man ner stor energi på att förbättra. Under åren 2003-2010 togs över 360 vattenprov. Någon gång var det toppar i resultatet och då började man leta efter eventuella ut-

släppskällor. Han menar att kommunen härvidlag följde alla rekommendationer som fanns. Vattenverken hade aldrig något problem med att ta hand om det ytvatten som togs in och det uppmättes aldrig några värden på råvatten som vattenverken inte bedömdes kunna hantera. Det förekom enstaka toppar och detta diskuterades men dessa toppar var aldrig några problem att hantera i vattenverken. Personalen var engagerad och kommunen avsatte varje år 15 000 kr per år och anställd (34 st.) för kompetensutbildning. Kommunen hade omvärldsbevakning i form av samarbete med övriga kommuner i Norrland. Man träffades varje år under två dagar och diskuterade samt hade experter med som berättade om ny teknik. Vad han vet pratade man aldrig om parasiter. Det var aldrig tal om att installera ytterligare barriärer i form av UV-ljus. Däremot vet han att någon kommun installerade UV-ljus i något av de mindre vattenverken för att komma ifrån klorering av vattnet som orsakade smak och lukt. Om UV-ljus skulle installeras som ytterligare barriär fordras budgetering av pengar och ytterst är det ett politiskt beslut.

Rickard Johnson: Han är civilingenjör men har även doktorerat med inriktning på vägar och konstruktioner. Han blev VA-chef på Östersunds kommun den 1 juni 2010. Han och tidigare VA-chefen Magnus Rosenberg jobbade tillsammans under de första månaderna och de hade en hel del samtal om organisationen och besökte de olika anläggningarna. Innan den här händelsen visste han inget om parasiter i vatten men efter hand har han lärt sig en hel del. Han kände till att en spillvattenledning gick av i Frösön i maj 2010 och att avloppsvatten rann ut i Storsjön. Hur mycket som rann ut vet han inte. Det gjordes inga speciella åtgärder i anledning av detta förutom att man varje vecka mätte råvattenkvalitén för att ha en viss koll på dricksvattnet. Han känner inte till att det togs prover den 26 maj 2010 som visade att *Clostridium perfringens* var uppe i 34 mot normalvärdet som var 1-3. Om medelvärdet går upp till 100 är rekommendationen att man ska ha två barriärer och det hade kommunen. Under sommaren 2010 svarade han på ett föreläggande från miljö- och hälsoskyddsnämnden om dagvatten. Det var ett projekt, Dagvatten, som avsåg inventering bl.a. av samtliga oljeavskiljare. Även annat inventerades i syfte att höja

kvalitén på dricksvattnet. Han svarade hur det låg till och vilka åtgärder man planerade att jobba med framöver. Det material de hade framme var tillgängligt för tillsynsmyndigheten. Han hade ingen djupare kunskap om säkerhetsbarriärer före utbrottet i Östersund men försökte vara med i alla delar av verksamheten och lära sig. Han besökte även vattenverket. Efteråt har han lärt sig massor och även lärt ut till många andra. Vad gäller säkerhetsbarriärer följde kommunen de rekommendationer som fanns i vägledningen. Medelvärdet efter provtagningar låg de sista fem åren såvitt han vet under de normala förhållandena i förhållande till antal säkerhetsbarriärerna. Han förnekar inte att människor blev sjuka år 2010 men menar att kommunen levde upp till rekommendationerna i vägledningen. Efter utbrottet installerades en UV-anläggning då det var det snabbaste sättet att ge folk drickbart vatten. De fick också möjlighet att köpa en sådan anläggning snabbt från Katrineholm. Han minns inte att det förekom någon diskussion på kommunen före utbrottet om man hade tillräckligt skydd mot parasiter. Första gången han hörde talas om cryptosporidium var den 26 november 2010 i anslutning till att han kallades till sjukhuset. En kommun kan inte varje sekund leva upp till livsmedelsverkets föreskrift om att vatten inte får innehålla några mikrobiologiska föroreningar. Man bygger olika barriärer utifrån vilken kvalité man har på sitt råvatten och barriärerna ska betalas av konsumenterna. De är förmodligen inte intresserade av att ligga på en säkerhet utöver det rimliga. Någon rimlighetsavvägning måste ske. Han slutade som VA-chef vid årsskiftet 2011/12. Han minns att det tre månader innan utbrottet år 2010 var ett kraftigt skyfall väldigt lokalt i regionen som orsakade framförallt att dagvattennäten gick fulla men också bräddningar och spillvatten. Detta föranledde inga andra åtgärder utöver de vanliga provtagningarna. Under hans tid som chef gjordes utredning om felkopplade avlopp och det upptäcktes en del felkopplingar. Han blev inte direkt förvånad över detta även om man alltid vill att allt ska vara perfekt. Det finns inget avloppssystem i hela världen där det aldrig förekommer någon felkoppling. Vad han vet var det aldrig någon gång som det utgående dricksvattnet var påverkat av detta. Ett år efter den här händelsen blev han invald i styrelsen för branschorganisationen Svenskt Vatten. Så fort han fick klart för sig att det dricksvatten kommu-

nen distribuerade kunde innehålla cryptosporidium utfärdade kommunen en rekommendation om kokning av vattnet inom distributionsområdet. Detta hände en fredagskväll vid 21-22 tiden. Kommunen tog kontakt med VAKA, som är en katastrofgrupp. Man jobbade brett för att hitta svar på varför det fanns cryptosporidium i råvattnet. De fick kontakt med Katrineholms kommun, som överlät en UV-anläggning som kommunen kunde installera före jul. Efter spolningsarbeten kunde kokrekommendationen tas bort i slutet av januari 2011. Därefter har han och kommunens miljöchef åkt ut och berättat om sina erfarenheter i landet. För många inom VA-branschen sågs detta som ny kunskap även om det fanns experter som kände till cryptosporidium tidigare. Han känner inte till något vattenverk i Sverige där man före år 2010 installerade UV-filter för att ta bort parasiter. Däremot installerade vissa vattenverk UV-filter för att ersätta klor som luktat eller smakat.

Jari Hiltula: Han är miljöchef i kommunen sedan år 2007. Miljökontoret har tillsyn över bl.a. kommunens vattenverk. Tillsynen sker genom att man följer den provtagning som sker av råvattnet och sedan den beredning som råvattnet genomgår samt övervakning av det utgående vattnet genom den provtagning som sker. Man har också tillsyn över ledningsnätet till konsument och man tittar på de säkerhetsbarriärer som finns vid reningen av vattnet. Tillsynen syftar till att säkerställa hälsa samt och rent vatten. Barriärerna ska vara utformade så att de ska säkerställa att vatten håller den kvalitet som krävs. På vattenverket i Östersund fanns två desinficerande barriärer vid den tiden och det ansågs tillräckligt utifrån det råvatten man hade. Han kände år 2010 till Gardiaparasiten från föroreningar i dricksvatten i Sälen, Bergen och Petersburg. Samtliga dessa problem var dock kopplat till att avloppsvatten trängt in i dricksvattennätet. Utifrån den kunskap och den information som fanns år 2010 kände han inte till att det fanns någon risk med parasiten cryptosporidium. Även idag visar överlägset största delen av prover att Storsjön är en väldigt god vattentäkt för dricksvatten. Det har inte funnits anmärkningar på det utgående dricksvatten. Enligt hans bedömning har kommunen haft den rening som krävs och kommunen har inte fått några förelägganden eller synpunkter utifrån om

att beredskapen borde höjas. Han tror att man tog prover för parasiter och cryptosporidium år 1998 i samband med ett forskningsprojekt. Även om man följt den rekommendation som fanns om att ta prover även på cryptosporidium år 2010 hade man med 90 % sannolikhet inte hittat cryptosporidium. Han fick kännedom i efterhand om att det varit brott i avloppssystemet och att förorenat avloppsvatten runnit ut i råvattnet. Vad han känner till visade inga provsvar att det förelåg föroreningar. Det förekom förhöjda värden vid enstaka tillfällen men det bedömdes vara sådana bakterier som befintliga barriärer skulle klara av. På den tiden ansågs utsläpp av kemikalier vara den största risk som kunde påverka miljö och människors hälsa. I den egenkontroll som kommunen utförde ingick att söka eventuella felkopplade dagvattenledningar. Idag består säkerhetsbarriärerna av ozon och klor samt två UV-kanoner som jobbar parallellt. Fullmäktige i Östersunds kommun har tillsatt en beredning för att titta på hur man ska se på vatten och belysa vilka risker som kan komma i framtiden. Då beaktar man även att klimatförändringar kan öka partikelhalten, varför man överväger att installera ett avskiljande membranfilter. Avsikten är att säkerställa Storsjön som vattenkälla även i fortsättningen. Kompetensutveckling inom kommunen sker genom en planerad omvärldsbevakning och det finns en utvecklingsplan för varje individ. Före år 2010 var säkerhetsbarriärerna i första hand designade för att ta bort bakterier och inte parasiter. Hans uppfattning var att kommunen år 2010 hade den rening som krävdes av det råvatten man hantlade. Något parasitutbrott på grund av råvattnet hade man inte haft tidigare i Sverige. Som tillsynsmyndighet handlar det om att hantera vad som är en acceptabel risk. Man kan aldrig få en hundra procentig säkerhet. Även om man nu installerat UV-ljus skulle en ökning av förekomsten av partiklar medföra en risk för att parasiter kan tjuvåka genom reningssystemet. Med en avskiljande barriär menas att man mekanisk plockar bort föroreningar eller förekomst av något som har viss storlek medan en desinficerande barriär inaktiverar förekomst av främst organiskt liv, såsom parasiter. Intaget av ytvatten följdes upp genom att man vid några tillfällen hade dykare som var nere och tittade på intagsröret föra att undersöka om det fanns

någon påverkan. De kunde inte hitta något, varför man gjorde bedömningen att det var helt.

Christen Raestad: Han är civilingenjör och utbildad i Trondheim inom vatten och avlopp. Han började 1975 att arbeta i en kommun ungefär lika stor som Östersund och han har haft ett eget enmanskonsultföretag sedan 1991 och jobbat med strategisk planering samt bistånd och rådgivning till kommuner mest i Norge men även i Sverige och Danmark. Vid Gardiautbrottet år 2004 i Bergen fanns ett avrinningsområde ned till vattentäkten där det låg några hus. De hade avloppsrör som rann ut under en svår regnperiod och med största sannolikhet uppkom bräddning så nära vattenintaget att det i praktiken kom ut en stor mängd parasiter från vad han tror en enskild sjuk människa 30-50 meter från intaget. I vattenverket fanns bara vattenberedning med klorering och under de kommande månaderna började folk bli sjuka. Gardia är en liknande encellig parasit som cryptosporidium. I det 150 år gamla vattenverket hade man redan två år innan Gardiautbrottet satt igång med att investera i en ny vattenberedning inklusive UV men det blev inte klart förrän året efter epidemin. Han tror att Bergen planerade rening med UV på grund av kännedom om den stora epidemin i Milwaukee år 1993. År 1998 togs vattenprover av ytvatten i Norge avseende parasiter och då hittades det mer parasiter i Norge än i Sverige men det var i låga koncentrationer. En del vattenverk i Norge renade vatten redan innan år 2004 eftersom man i Norge visste att klor inte har någon effekt på parasiter. Ett reningsverk ska ha två sorters barriärer, varav det ena är kemisk filtrering och det andra UV-strålning. Efter Gardiautbrottet i Norge exploderade användningen av UV-teknik i Norge på nästan alla reningsverk. Utbrottet fick internationell uppmärksamhet och Olof Bergstedt kom över med vattenkatastrofgruppen till Norge som observatör. Minst vid ett par tillfällen berättade VA-chefen i Bergen för ansvariga i Stockholm och Göteborg om vad som hänt i Bergen liksom för livsmedelsverket. Det skrevs artiklar och genom ett norsk-svenskt samarbete kom det ut en vägledning om UV, som utgavs på svenska år 2008 eller 2009. År 2000 hade Norge föredragshållare som höll föredrag om risker för vattenburen smitta och Milwaukee

händelsen blev omnämnd. Det ledde till att man hade undersökningar av parasiter i vatten i både Sverige och Norge. Man visste att UV dräper parasiterna men det är en paradox att varje land ska ha sin egen epidemi innan något händer. Vi visste också att det var en fara i att parasiten lever i månader och gillar vatten med den typ av temperatur som vi har. Men nivån var så låg som en till tre parasiter per tio liter vatten så därför reagerade vi inte trots att vi visste bättre. Det räcker att få i sig en parasit för att den ska sätta sig på tolvfingertarmen. Efter någon dag börjar den dela sig och om en person blir sjuk kan denne släppa ut en miljard parasiter. Det räcker alltså med en sjuk person kopplad till ett system så är det igång. Efter utbrottet tog Jari Hiltula för kommunens räkning kontakt med honom och det diskuterades UV-beredning men även spolning av det vatten som fanns i systemet. Man arbetade fram ett kontrollprogram innan kokningsförbudet upphörde. Sverige och Norge har samma lagstiftning vad gäller dricksvattenberedning och det bygger på ett EU-direktiv. När det gäller rent vatten är det inte fråga om enbart säkerhetsbarriärer utan uppmärksamhet bör även riktas mot med vattentäkten. I Östersund finns det ingen barriär i själva vattentäkten utan den ligger mitt i stan och det går inte att utesluta att vind för in avloppsvatten från avloppsreningsverk. I Norge räknas även intaget som en barriär. UV är en väldigt säker barriär men det finns möjlighet att rena vatten från parasiter genom membranfiltrering som funkar som cigarettpapper och det finns även kemisk filtrering. För att vara säker mot parasiter bör det finnas fler än en barriär exempelvis både UV och ozon. Östersund får nu anses ha en säker barriär. Ändras intaget av vatten i Östersund får man en högre säkerhet. Ytterst är det en politisk fråga vilken säkerhetsnivå man ska ha för att få ett rent vatten även om en nolltolerans är formulerad i dricksvattenförordningen. Alla kommuner måste ha barriärer mot parasiter.

Torbjörn Lindberg: Han är statsinspektör på livsmedelsverkets kontrollstödssenhet och sedan 1989 har han jobbat med dricksvatten. Han är utbildad mikrobiolog på lantbruksuniversitet. Han utgör ett stöd till den offentliga kontrollen men även expertstöd till andra delar främst tillämpningen av lagstiftningen. Mikrobiologisk för-

orening är mikroorganismer som finns i dricksvatten och som inte borde vara där. I dagligt tal avses med mikroorganismer bakterier, virus eller parasiter. Han har deltagit i kommunrevisioner som är ett sätt för Livsmedelsverket att ta reda på hur den lokala offentliga kontrollen fungerar d.v.s. hur miljökontoret agerar samt hur lagstiftningen följs. På dessa kontroller sprids också information och livsmedelsverket får en återkoppling som används i dess regelutvecklingsarbete. Vid kontrollerna inspekterar man säkerhetsbarriärerna och då utgår man från vilken typ av råvatten som finns och vilka faror man bestämt sig för att skydda sig emot och så jämför man det med Livsmedelsverkets schabloner. Livsmedelverket lämnar inte något godkännande eller friskrivning av vattenverkens säkerhet utan där har verksamhetsutövaren strikt ansvar för sin produkt. I föreskrifterna fokuserar man på den färdiga produkten och man har parametrar som hänför sig till det färdiga resultatet men det förebyggande arbetet bl.a. kunskap om råvattnet är viktigt. Livsmedelverket har skrivit många paragrafer om förebyggande arbeten. Enbart efterkontroll är ingen garanti. Parasiten cryptosporidium är svår att mäta för de förekommer inte så ofta och analyserna är svåra och ospecifika. De flesta använder indikatorer såsom om råvatten är förorenat av gödsel eller avlopp. Troligen finns det ytvatten i Sverige som är så rent och opåverkat att det inte är nödvändigt med skydd mot parasiter. Avgörande är att det finns kunskap om aktiviteter i ytvattnet såsom utgående avloppsvattenrör, enskilda avlopp och gödselhantering. Därtill får man objektivt titta efter indikatororganismer som visar i vilken omfattning förorening finns och hur den varierar. Det är fråga om kunskap om aktivitet i kombination med övervakningsprogram. Det är alltså viktigt att hålla reda på vilka föroreningskällor som finns, särskilt gödsel och avlopp. Det ska finnas en kompetens i organisationen angående dessa frågor. Livsmedelsverket hade före år 2010 talat om parasitsmitta. I slutet av 1990-talet gjordes en kartläggning om parasiter och samtidigt skickades ett informationsblad om cryptosporidium till alla miljökontor i Sverige jämte ett åtgärdsbrev. Kunskap ska alltså finnas hos verksamhetsutövare vid vattenverk om parasiter och cryptosporidium. Det var väldigt få verksamhetsutövare, som vattenverken i Stockholm, Göteborg och Skåne, som beaktade faran för parasitförore-

ningar. Han hade före Östesundsutbrottet föredrag för forskare, miljö och hälsa- och VA-folk där cryptosporidium nämnades och Livsmedelsverket har sålunda varit ambitiösa med att prata om cryptosporidium. Bara för att enstaka prover inte visade spår av cryptosporidium är det inte lugnt utan man måste titta på aktiviteter som kan ge parasiter i råvattnet och barriärer som kan skydda mot parasiter. Livsmedelsverket pekade inte ut tekniska lösningar på rening av vatten mot parasiter utan verkade för att öka intresset och medvetenheten för skydd mot parasiter. Eftersom orenat avloppsvatten runnit ut i Storsjön ett par kilometer från råvaruintaget våren 2010 borde kommunen utgått från att råvattnet var påverkat och då funderat över vilka organismer man skulle skydda sig emot. Enligt Livsmedelsverkets schablonregler ska man ha två-tre barriärer beroende på hur stor fekal påverkan man har. Cryptosporidium är knepig på så sätt att man inte vet hur mycket cryptosporidium det finns i avloppsvatten på olika ställen i Sverige och det finns ingen automatik i att om det kommer ut avloppsvatten i råvatten måste det finnas cryptosporidium. Vill man skydda sig mot såväl bakterier, virus och parasiter måste man ha två-tre olika barriärer. Klor har ingen verkan mot parasiter medan ozon påverkar cryptosporidium. Han är förvånad över att det inte var mer intresse år 2010 i branschen mot risken för parasitangrepp. I slutet av 1990-talet visste Livsmedelsverket inte om att UV-ljus skyddade mot parasiter. Å andra sidan är inte UV-ljus det enda sättet att skydda sig mot parasiter då det finns andra barriärer som är lika effektiva. Det finns ingen föreskrift om att alla vattenverk ska ha barriärer mot parasiter. Alla får göra sin egen bedömning

Olof Bergstedt: Han är utbildad civilingenjör och har jobbat drygt 25 år med råvat- tenskydd och dricksvattenberedning. 2007 blev han adjungerad professor i dricks- vattenteknik och hans specialområde är mikrobiologiska barriärer. Han har bevakat Gardiautbrottet i Bergen och cryptosporidiumutbrottet på Irland. Cryptosporidium, som är en parasitär protozo, behöver ett sätt att transportera sig till nästa tarm där den omvandlar sig till ett ganska tåligt äggstadie som överlever ganska länge ute i miljön, kanske flera månader. Han känner inte till något fall tidigare i Sverige där

cryptosporidium har kommit från råvatten och passerat ett vattenverk. Vattenburna sjukdomsutbrott har förekommit i Sverige tidigare och går man långt tillbaka kunde kolera slå ut stora delar av befolkningen. Men kolera orsakades av bakterier som smittämnen och var alltså inte en parasit. Därför inriktade man sig i första hand på att få bort bakterier i dricksvatten. Innan utbrottet i Östersund så var fokus i Sverige nog inte på parasiter utan mer på virus och bakterier. I slutet av 90-talet gjordes en kartläggning av parasiter i svenska ytvattentäkter och resultaten var likadant som i andra länder. Det var oväntat att förekomst av parasiter påvisades även här men efter en tid blev det ändå inte något fokus på parasiter. Så sent som år 2003 trodde man att ozon var effektivt mot parasiter. I Göteborg där han verkar funderade man över parasitskyddet och kom fram till att mikrobiologiska barriärer var otillräckligt. Det ägnades mycket tid åt olika lösningar och sedan försökte man sprida de kunskaper och erfarenheter man kommit fram till. Lösningen för Göteborg blev en barriär i form av membranfilter. Nackdelen med UV-ljus är att vattnet måste vara så klart att ljusstrålarna kan nå mikroorganismerna och rent principiellt är det bättre att rena vattnet än att bestråla det. Intagsdjupet är för Östersund säkrare eftersom det ligger på 35-38 meters djup. I Göteborg finns det råvattenintag som endast ligger på en meters djup. I Sverige ligger de flesta intagen på en till sexton meters djup. År 2010 hade en del svenska ytvattenverk även UV-strålning men det berodde huvudsakligen på att man ville ha en extra barriär mot bakterier och för att man ville byta klor mot UV. Kunskap om parasitrisken var inte så utbredd före år 2010 och i en lärobok på svenska, som år 2009 skrevs av Lunds tekniska högskola, nämndes i provtrycket inget om parasitrisken, vilket innebar att den som utbildade sig i högskolan med senaste kunskap inte skulle ha hört talas om cryptosporidium om provtrycket godkänns. I Östersund fanns barriärer av klor och ozon men klor har ingen verkan mot parasiter. Ozon har verkan på parasiter men om det ska få en kraftfull verkan mot parasiter får man dimensionera vattenverket med mer ozon. Bekymret med att dimensionera ett vattenverk mot parasiter är att cryptosporidium är svårt att upptäcka vid provtagning och analysen av proverna tar tid. Man får i stället titta på hur allmänna och enskilda avloppssystem är uppbyggda och fungerar, hur det är

med djurhållning, täthet stängsel osv. Vattnets grumlighet eller turbiditet bör rimligtvis ha ett samband med ökade föroreningar och även förekomst av parasiter. Det är logiskt att tänka sig att vatten är transportsystem för föroreningar. Men forskningen härom är inte entydig. Vid en gradering av svenska ytvattentäkter bedömer han att Storsjön definitivt ligger på den mindre bekymmersamma halvan. Det bästa sättet att skydda sig mot parasiter är att ha barriärverkan på flera olika barriärer. UV-ljus ha sina begränsningar bl.a. att vattnets ljus påverkar ljusstrålarnas förmåga att lysa igenom vattnet. Ett membran skiljer i stället av parasiter. En parasit har ingen egen rörlighet utan sprids på samma sätt som vattnet rinner eller följer strömmar. Parasiter kan komma ut i vattentäkten från allmänna eller enskilda avloppssystem samt från djurhållning och gödselhantering. I Östersund förordar han membran som barriär mot parasiter istället för UV-ljus eftersom han anser att man i första hand ska försöka plocka bort parasiterna. Men även om man har såväl barriärer i form av ozon, UV-ljus och membran kan man inte garantera rent vatten utan bara minska risken för förorenat vatten. Enstaka förhöjda värden vid provmätningar av råvatten behöver inte betyda något eller speciellt mycket. Saker och ting i vatten är inte jämnt fördelade. Därför dimensioneras inte reningsverk utifrån de sämsta enskilda värdena. Fortfarande är det nog bakterier i råvatten som är viktigast att skydda sig emot, men år 2010 var det virus som man hade fokus på bl.a. eftersom virus orsakade vinterkräksjuka. Cryptosporidium ansågs länge vara farligt för kalvar, som fick diarré och inte växte, men sedan såg man att även människor blev sjuka. I Sydney blev dock inte människor sjuka på grund av cryptosporidium.

Gullvy Hendenberg: Hon är civilingenjör och har läst kemi. Sedan 30 år tillbaka har hon jobbat med dricksvatten på den svenska branschorganisationen Svenskt Vatten. Det fanns inga kända fall av sjukdomsutbrott på grund av cryptosporidium som kan härledas ur råvatten i Sverige innan 2010. I Sverige hade man ett parasitfall i Sälen tidigare men det berodde på ett stopp i en avloppsledning och i Jönköping hade man en korskoppling. Cryptosporidium blev känt genom Milwaukee 1994 som ledde till att livsmedelsverket år 1998 analyserade parasiter i 21 kommuners vattentäkter.

Man hittade parasiter i något fall och det utmynnade i ett brev till alla miljökontor och VA-chefer att man borde analysera parasiter i sina vattentäcker. Detta ledde inte till någon särskild aktivitet men i en sammanställning av analyser som kom år 2011 såg man att det togs 200 prov, varav hälften kom från Göteborg och resten från Stockholm och Malmö. År 2003 kom nya föreskrifter där man tog bort kravet på att ett visst antal prov skulle tas. Detta uppmärksammade Svenskt Vatten och på sin hemsida påminde man vattenverken om kraven på råvatten. Men ute i landet ansåg man att kraven på provtagning av råvatten avseende parasiter inte berörde dem. Hösten 2009 kom en norsk rapport angående hur man går igenom sitt råvatten och Svenskt Vatten startade kurser härom hösten 2010. Därefter kom man igång med att använda goda desinfektionsmetoder. Fram till år 2010 följde man den vägledning som fanns och utformade barriärerna utifrån halterna av e-coli och coliforma bakterier. Det finns ingen föreskrift som uttalar hur många barriärer ett vattenverk ska ha för att skydda sitt vatten mot parasiter eller om man ska ha avskiljande eller avdödande barriär. År 2010 var det vanligast att barriärerna i svenska ytvattenverk bestod av fällning med salter och sedimentering och sedan filter och någon sorts desinfektion. Östersund hade ozon som skydd. En del vattenverk hade UV-ljus men det var inte för att skydda sig mot parasiter utan för att minska klormängden i vattnet, vilket påverkade smaken på vattnet. Efter föroreningarna i Östersund och Skellefteå har 60 procent av ytvattenverken UV-ljus för skydd mot parasiter. Ozon skyddar även mot parasiter men då ska det vara i högre dos och kontaktid än det som var i Östersund. Råvattenintaget i Östersund, som låg 400 meter ut på 38 meters djup, låter väldigt bra under förutsättning att man beaktat strömförhållandena. Östersunds kommun följde de föreskrifter som fanns år 2010 angående hur många barriärer man ska ha utifrån råvattenkvalitet. År 2010 trodde man inte att det som hände i Östersund kunde ske. I vart fall om man bortser från de allra största kommunerna, där det finns särskild spetskompetens. I stället pratade man då mest om viruskydd och risken för att vatten kunde sprida vinterkräksjuka. Svenskt Vatten skickade ut brev till alla vattenverk efter livsmedelsverkets undersökning av parasiter år 1998 angående vikten av skydd mot parasiter men det var främst Göteborg och de stora

städerna som fortsatte med kartläggning av parasitotet. Något tydligt regelverk att följa härom fanns inte och det medförde att parasitotet föll mellan stolarna. På den tiden trodde man inte att UV-ljus skyddade mot parasiter. UV-ljus är bra men problemet är att om grumligheten ökar kan parasiterna gömma sig bakom och åka tvärs igenom. Svenskt Vatten rekommenderar idag vad avser skydd mot parasiter att vattenverken gör en riskanalys så att de ser om de måste börja göra något. Svenskt Vatten säger inte vilka barriärer vattenverken ska ha utan de får göra en bedömning hur bra deras vattenverk ska vara. Vattenverken ska ha kontroll på vattnet. Riskanalys ska göras kontinuerligt.

Tingsrättens bedömning

En förutsättning för utdömmande av företagsbot är enligt brottsbalkens 36 kap. 7 § att brott, som föreskriver strängare straff än penningböter, begåtts i utövningen av näringsverksamhet och att näringsidkaren inte har gjort vad som skäligen kunnat krävas för att förebygga brottsligheten.

Den gärning som åklagaren påstått utgör brott är att det läggs den eller de hos Östersunds kommun med ansvar för tillsyn och kontroll till last att Östersunds kommun inte försett beredningen av dricksvatten med ett tillräckligt antal säkerhetsbarriärer mot mikrobiologisk förorening och vid tillfället inte använt sig av bästa möjliga teknik i form av den vid tillfället väl kända och beprövade tekniken med UV-ljusbehandling av vattnet för att inaktivera parasiter som cryptosporidier, vilket kan räknas som en säkerhetsbarriär.

Av allmänna straffrättsliga principer framgår att kravet för att en underlåtenhet att vidta en viss åtgärd ska vara straffbar är att det har förelegat en särskild skyldighet att vara aktivt verksam.

Av livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten (SLVFS 2001:30) framgår enligt dess 7 § att dricksvatten ska vara hälsosamt och rent. Det ska anses vara hälsosamt och rent om det inte innehåller mikroorganismer, parasiter och ämnen i sådant antal eller sådana halter att de kan utgöra fara för människors hälsa. I nyss nämnda föreskrifts 3 § uttalas att vid beredningen av dricksvattnet ska sådana metoder användas som krävs för att säkerställa att det uppfyller kraven i dessa föreskrifter när det når användarna. Särskild hänsyn ska tas till beskaffenheten av det vatten som är avsett att efter beredningen användas som dricksvatten (råvattnet) och risken för kvalitetsförändringar under distributionen. Beredningen ska vara försedd med tillräckligt antal säkerhetsbarriärer mot mikrobiologisk förorening.

I målet är utrett att det vatten som kommunen distribuerade ut innehöll parasiten cryptosporidium i sådan mängd eller halt att det kunde utgöra fara för människors hälsa. Vidare är i målet utrett att vid beredningen av dricksvattnet har inte tillräckligt antal säkerhetsbarriärer mot mikrobiologisk förorening funnits. Enligt tingsrättens uppfattning innebär detta dock inte ett sådant garantansvar att det kan anses att brott föreligger vid varje tillfälle som dricksvattnet inte varit hälsosamt och rent.

Något regelverk som föreskriver UV-ljusbehandling av vatten för att inaktivera parasiter föreligger inte. Av de sakkunniga som hörts i målet, och som får betraktas som Nordens främsta experter på dricksvatten, framkommer att det inte ens idag föreligger enighet om att den bästa möjliga teknik att inaktivera parasiten cryptosporidium är UV-ljusbehandling.

Av förhören med de sakkunniga har vidare framkommit att år 2010 var det inte allmänt känt bland de ansvariga för tillsyn och kontroll ute i de kommunala vattenverken, förutom vid vattenverken i våra tre storstäder, att det fanns skäl att bygga upp säkerhetsbarriärer mot parasiten cryptosporidium. Detta trots att framförallt Livsmedelsverket men även Svenskt Vatten före år 2010 i såväl skrifter som vid föredrag och kursverksamhet påtalat risken för förekomst av parasiter i råvatten.

Såväl Östersunds kommuns år 2010 avgående som tillträdande VA-chef liksom miljöchef har, något anmärkningsvärt, i sina vittnesmål uppgivit att de inte före parasitutbrottet år 2010 hört talas om parasiten cryptosporidium. Å andra sidan får dessa uppgifter ses i belysning av att år 2009 en vid Lunds tekniska högskola utgiven lärobok om vatten i provtrycket inte ens nämnde något om parasitrisk eller cryptosporidium.

Det har inte framkommit i målet att kommunen i övrigt brustit i sin tillsyn av eller i underhållet av vattenverket. Likaså har kontrollåtgärder såsom vattenprovtagning inte eftersatts.

Vid en samlad bedömning av det nu anförda menar tingsrätten att åklagaren inte styrkt att något brott i kommunens utövande av näringsverksamhet begåtts mot livsmedelsverkets föreskrifter om hälsosamt och rent vatten (SLVFS 2001:30).

Åklagaren har vidare gjort gällande att kommunen gjort sig skyldig till miljöbrott enligt miljöbalkens 29 kap. 1 § där det uttalas att för miljöbrott döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet orsakat att det i vatten släpps ut ett ämne som typiskt sett eller i det enskilda fallet medfört en förorening som är skadlig för människors hälsa i en omfattning som inte har ringa betydelse.

Som försvaret anført kan det ifrågasättas om miljöbalkens bestämmelse är tillämplig på ett vattenverk som tillhandahållit förorenat råvatten som dricksvatten efter rening. Vattenverket kan knappast lastas för att ha släppt ut något ämne i råvattnet som är skadligt för människors hälsa. Även om den gärning som åklagaren angett i sin gärningsbeskrivning skulle anses kunna inrymmas under miljöbalkens straffbestämmelse har ändå vad ovan uttalats om allmänna rättsregler vid brott på grund av underlåtenhet att vidta en åtgärd bäring även på miljöbrott enligt miljöbalken.

På grund av det anförda har åklagaren sålunda inte styrkt att den åtalade gärningen kan anses utgöra miljöbrott enligt miljöbalken.

Det kan inte anses visat i målet att någon ansvarig i kommunen av oaktsamhet spridit gift eller dylikt och därmed framkallat fara för människors liv eller hälsa. Sålunda är inte styrkt att den åtalade gärningen utgör brott mot brottsbalkens 13 kap. 9 §.

Då tingsrätten inte funnit styrkt att någon person inom Östersunds kommun gjort sig skyldig till något brott i utövning av näringsverksamhet som har samband med cryptosporidiumutbrottet år 2010 föreligger inte förutsättningar för att ålägga Östersunds kommun företagsbot. Åklagarens talan härom ska alltså lämnas utan bifall.

På grund av utgången i frågan om företagsbot ska även förverkandeyrkandet ogillas.

Det är i det närmaste omöjligt för en domstol att helt överblicka om en offentlig försvarares utförda arbete varit påkallat alternativt den nedlagda tiden på utfört arbete varit påkallad, varför svårigheter föreligger i att avgöra skäligheten i ett ombudsarbete. Den offentlige försvararen, som haft biträde av ytterligare en advokat vid byrån och begärt ersättning för dennes arbete, har dock utfört sin huvudmans talan med kunnighet och stringens. Det har inte framkommit i målet att de båda advokaterna arbetat långsamt, varför tingsrätten finner att de ska tillerkännas ersättning enligt redovisad tidsåtgång.

Den offentlige försvararen har begärt ersättning med 1 900 kr per timme exklusive mervärdesskatt. Fråga är alltså om ersättning ska utgå med högre belopp än vad som motsvarar timkostnadsnormen enligt brottsmålstaxan om 1 276 exklusive mervärdesskatt för en ersättning åt offentlig försvarare.

Den grundläggande regleringen ifråga om ersättning till offentlig försvarare finns i 21 kap. 10 § 1 st. rättegångsbalken. Där framgår att uppdragets art och omfattning ska beaktas vid bedömningen om vad som är skäligt arvode. Vidare ska hänsyn tas till den skicklighet och den omsorg som uppdraget har utförts med samt den tid som lagts ned på uppdraget.

Försvarens uppdraget, som pågått ett halvår, gäller ett förhållandevis speciellt ämnesområde och i målet har ovanliga rättsfrågor aktualiserats. De miljörättsliga frågeställningarna har krävt viss specialistkompetens och den offentlige försvararen och dennes biträde har varit mycket väl insatta i de rättsliga frågor som brottmålet inrymde. Samtidigt har ett betydande antal timmar (ca 400 timmar) lagts ned på målet och tingsrätten ifrågasätter om den offentlige försvararens specialistkompetens haft någon betydelse för den tid som lagts ned på uppdraget vid en jämförelse med det arbete en icke-specialist hade lagt ner på målet för att uppnå en motsvarande kvalitet. Det kan vidare tilläggas att i vart fall målets huvudförhandlingstid inte i någon nämnvärd mån kan ha inkräktat på annat klientarbete. På grund av det anförda menar tingsrätten att skäl inte föreligger att frångå timkostnadsnormen enligt brottmålstaxan.

Anvisning för överklagande, se bilaga (Dv 400)

Överklagande skall inges till tingsrätten senast den 27 februari 2014 och vara ställt till Hovrätten för Nedre Norrland.

Lars-Ola Högsborn

Östersunds tingsrätt

Box 708
831 28 ÖSTERSUNDÖSTERSUNDS TINGSRÄTT
Rotel 5INKOM: 2013-07-09
MÅLNR: B 1873-13
AKTBIL: 1

TR mål: B 2498-12

Handl.: MILJ

1	Motpart:		
	Östersunds kommun		
	Organisationsnr:		
	Adress	831 82 ÖSTERSUND	
	Offentlig försvarare/ombud	Advokaterna Magdalena Persson och Christina Rydell Ahlström, MAQS Law Firm Advokatbyrå AB, Box 11918, 404 39 GÖTEBORG	

Ansvarsyrkanden m.m.**FÖRETAGSBOT**

Östersund kommun Teknisk förvaltning har under andra halvåret 2010 från sitt råvattenintag i Storsjön tagit in råvatten infekterat med parasiten *Cryptosporidium*.

Detta vatten har därefter utan att beredningen av dricksvattnet varit försedd med tillräckligt antal säkerhetsbarriärer mot mikrobiologisk förorening i form av parasiten *Cryptosporidium* under hösten 2010 distribuerats ut via Vattenverket Minnesgården till kommuninvånare anslutna till aktuellt vattenverk och därmed har Östersunds kommun Teknisk förvaltning av oaktsamhet förgiftat dricksvattnet med *cryptosporidium* i sådana antal som typiskt sett eller i det enskilda fallet medför eller kan medföra en förorening som är skadlig för människors hälsa alternativt framkallat allmän fara för människors liv eller hälsa. Det läggs den eller de hos näringsidkaren med ansvar för tillsyn och kontroll till last att näringsidkaren inte använt sig av bästa möjliga teknik i form av den vid tillfället väl kända och beprövade tekniken med UV-ljusbehandling av vattnet för att inaktivera parasiter som *cryptosporidier*.

Som en konsekvens av konsumtion av det infekterade vattnet drabbades Allan Ögren av sjukdom orsakad av *cryptosporidium*. Personer inom Östersunds kommun har genom ovan angiven underlåtenhet av oaktsamhet orsakat Allan Ögrens sjukdom.

Då gärningarna har begåtts i utövningen av näringsverksamhet skall Östersunds kommun betala företagsbot med 3 miljoner kronor då näringsidkaren inte gjort vad som skäligen kan krävas för att förebygga brottsligheten eller brotten har begåtts av en eller flera personer i ledande ställning grundad på befogenhet att företräda näringsidkaren eller att fatta beslut på näringsidkarens vägnar, eller en eller flera personer som annars haft ett särskilt ansvar för tillsyn eller kontroll i verksamheten.

Lagrum

36 kap 7§ brottsbalken

29 kap 1 § miljöbalken alt. 13 kap 9 § brottsbalken alt 29 § och 3 § samt 10 § 2 och 3 livsmedelslagen och 3 och 6 §§ livsmedelsförordningen samt 3 och 7 §§ livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten (SLVFS 2001:30)

3 kap 8 § brottsbalken

Särskilt yrkande

Förverkande av den ekonomiska fördel Östersunds kommun som näringsidkare vunnit genom att skjuta upp investeringen av säkerhetsbarriär under en femårsperiod med 3 000 000 kronor jämlikt 36 kap 4 § brottsbalken.

Bevisning

Muntlig bevisning

Målsägandeförhör med Allan Ögren angående hans sjukdom orsakad av cryptosporidium.

Vittnesförhör med förre VA-chefen Magnus Rosenberg angående hans kompetens för arbetsuppgiften i allmänhet samt hans kunskaper om parasitsmittat vatten vid tidpunkten för utsläppet och vilken beredskap Östersunds kommun hade för att hindra att parasitsmittat vatten distribuerades ut till konsumenterna.

Vittnesförhör med förre VA-chefen Rickard Johnsson angående hans kompetens för arbetsuppgiften i allmänhet och hans kunskaper om parasitsmittat vatten vid tidpunkten för utsläppet och vilken beredskap Östersunds kommun hade för att hindra att parasitsmittat vatten distribuerades ut till konsumenterna.

Vittnesförhör med miljöchefen Jari Hiltula angående Östersunds kommuns möjligheter att vid Minnesgårdets vattenverk upptäcka parasiter i råvattnet samt att förhindra att parasiter distribuerades ut till konsumenterna under hösten 2010 till styrkande av att Östersunds kommun inte kunde tillförsäkra konsumenterna ett hälsosamt och rent vatten.

Vittnesförhör med sakkunniga Christen Raestad angående hans uppfattning om vilka möjligheter Östersunds kommun hade för att förhindra smittspridning med tanke på råvattenintag i förhållande till avlopprensverkens utlopp, bräddningarna av avlopp med orenat vatten till Storsjön och riskerna med eventuell förekomst av felkopplade avlopp i Östersund till styrkande av att man inom Östersunds kommun inte haft tillräcklig kompetens för att förhindra smittspridning av parasiter.

Vittnesförhör med sakkunnige statsinspektören Torbjörn Lindberg vid Statens Livsmedelsverk angående hans uppfattning om vilken beredskap ett ytvattenverk bör ha mot parasitsmittat råvatten till styrkande av att Östersunds kommun inte uppfyllde kraven i dricksvattenföreskrifterna.

Skriftlig bevisning

Förteckning bräddningar under 2010 sid 373 i förundersökningsprotokollet.

Analysbesked till Smittskyddsinstitutet om cryptosporidium och giardia innan sjukdomsutbrottet sid 514 i förundersökningsprotokollet.

Cryptosporidier i dricksvattnet m.m. i Östersund förundersökningsprotokollet sid 295-300.

Rå- och dricksvattenkontroll samt följande handlingar avseende råvattenkontroll; Plan åtgärder vid dåliga vattenprover, Analys turbiditet, analys färg, Temperaturer vid provtagningar, Analys E-coli, Analys koliformer, Analys Pres. Clostridium Perf. och Analys pH i förundersökningsprotokollet sid 11-73.

Svenskt Vatten, Råvattenkontroll, Bilaga 4.

Cryptosporidium i Östersund vintern 2010/2011 konsekvenser och kostnader av ett stort vattenburet sjukdomsutbrott, FOI och Livsmedelsverket, Bilaga 3 sid 1-72

Vägledning Dricksvatten, Bilaga 3 sid 73-180 särskilt sid 96-104.

Svenskt Vattens enkät angående mikrobiologiska barriärer, bilaga 10.

Bevisning avseende förverkande sid 625f i förundersökningsprotokollet samt Bilaga 2.

Handläggning

Beräknad tidsåtgång för förhandlingen 2 dagar

Beräknad tidsåtgång för förhör; målsägandeförhör 1 timme, förhör med de förra VA-cheferna 2 timmar vardera. Vittnesförhör med Jari Hiltula 30 minuter, vittnesförhör med Christen Raestad 1, 5 timmar och vittnesförhör med Torbjörn Lindberg 45 minuter.

Hänvisning till handlingar önskas avseende samtliga handlingar. Vid Sakframställan kommer jag att gå igenom det viktigaste i dessa handlingar.

Behov av teknisk utrustning i rätten: kabel mellan pc och videokonferensanläggning.

Lars Magnusson

Östersunds tingsrätt

Box 708
831 28 ÖSTERSUND

ÖSTERSUNDS TINGSRÄTT
Rotel 2

INKOM: 2014-01-07
MÅLNR: B 1873-13
AKTBIL: 51

Justering av talan i mål B 1873-13.

Tilllägg i gärningsbeskrivningen markerat med fetstil

FÖRETAGSBOT

Östersund kommun Teknisk förvaltning har under andra halvåret 2010 från sitt råvattenintag i Storsjön tagit in råvatten infekterat med parasiten cryptosporidium.

Detta vatten har därefter utan att beredningen av dricksvattnet varit försedd med tillräckligt antal säkerhetsbarriärer mot mikrobiologisk förorening **bland annat** i form av parasiten cryptosporidium under hösten 2010 distribuerats ut via Vattenverket Minnesgärdet till kommuninvånare anslutna till aktuellt vattenverk och därmed har Östersunds kommun Teknisk förvaltning av oaktsamhet förgiftat dricksvattnet med cryptosporidium i sådana antal som typiskt sett eller i det enskilda fallet medför eller kan medföra en förorening som är skadlig för människors hälsa alternativt framkallat allmän fara för människors liv eller hälsa.

Det läggs den eller de hos näringsidkaren med ansvar för tillsyn och kontroll till last att näringsidkaren **inte försett beredningen av dricksvatten med ett tillräckligt antal säkerhetsbarriärer mot mikrobiologisk förorening och vid tillfället** inte använt sig av bästa möjliga teknik i form av den vid tillfället väl kända och beprövade tekniken med UV-ljusbehandling av vattnet för att inaktivera parasiter som cryptosporidier, **vilket kan räknas som en säkerhetsbarriär**.

Som en konsekvens av konsumtion av det infekterade vattnet drabbades Allan Ögren av sjukdom orsakad av cryptosporidium. Personer inom Östersunds kommun har genom ovan angiven underlåtenhet av oaktsamhet orsakat Allan Ögrens sjukdom.

Då gärningarna har begåtts i utövningen av näringsverksamhet skall Östersunds kommun betala företagsbot med 3 miljoner kronor då näringsidkaren inte gjort vad som skäligen kan krävas för att förebygga brottsligheten eller brotten har begåtts av en eller flera personer i ledande ställning grundad på befogenhet att företräda näringsidkaren eller att fatta beslut på näringsidkarens vägnar, eller en eller flera personer som annars haft ett särskilt ansvar för tillsyn eller kontroll i verksamheten.

Lagrum

36 kap 7§ brottsbalken

29 kap 1 § miljöbalken alt. 13 kap 9 § brottsbalken alt 29 § och 3 § samt 10 § 2
och 3 livsmedelslagen och 3 och 6 §§ livsmedelsförordningen samt 3 och 7 §§
livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten (SLVFS 2001:30)

3 kap 8 § brottsbalken

Lars Magnusson

ANVISNING FÖR ÖVERKLAGANDE - DOM I BROTTMÅL

Den som vill överklaga tingsrättens dom, eller ett i domen intaget beslut, ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till tingsrätten.** Överklagandet prövas av den hovrätt som finns angiven i slutet av domen.

Överklagandet ska ha kommit in till tingsrätten **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

Har ena parten överklagat domen i rätt tid, får också motparten överklaga domen (s.k. **anslutningsöverklagande**) även om den vanliga tiden för överklagande har gått ut. Överklagandet ska också i detta fall skickas eller lämnas till tingsrätten och det måste ha kommit in till tingsrätten **inom en vecka** från den i domen angivna sista dagen för överklagande. **Om det första överklagandet återkallas eller förfaller kan inte heller anslutningsöverklagandet prövas.**

Samma regler som för part gäller för den som inte är part eller intervenient och som vill överklaga ett **i domen intaget beslut** som angår honom eller henne. I fråga om sådant beslut finns dock inte någon möjlighet till anslutningsöverklagande.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i hovrätten fordras i vissa fall att **prövningstillstånd** meddelas. Hovrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som tingsrätten har kommit till,

2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som tingsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd krävs och sådant inte meddelas står tingsrättens avgörande fast. Det är därför viktigt att det, i de fall prövningstillstånd krävs, klart och tydligt framgår av överklagandet till hovrätten varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

I vilka fall krävs prövningstillstånd?

Brottmålsdelen

Det krävs prövningstillstånd för att hovrätten ska pröva en tingsrätts dom om den tilltalade

1. inte dömts till annan påföljd än böter, eller
2. frikänts från ansvar och brottet inte har mer än 6 månaders fängelse i straffskalan.

Enskilt anspråk (skadeståndstalan)

För att hovrätten ska pröva en skadeståndstalan krävs prövningstillstånd. Från denna regel gäller följande undantag:

Överklagas domen även i brottmålsdelen och avser överklagandet frågan om den tilltalade ska dömas till ansvar för en gärning krävs inte prövningstillstånd för ett till denna gärning kopplat enskilt anspråk i de fall

1. det enligt ovanstående regler inte krävs prövningstillstånd i brottmålsdelen, eller
2. prövningstillstånd i brottmålsdelen meddelas av hovrätten.
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis, samt
6. om prövningstillstånd behövs, de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas.

Beslut i övriga frågor

Krävs prövningstillstånd i brottmålsdelen krävs även prövningstillstånd vid beslut som endast får överklagas i samband med överklagande av domen.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om

1. den dom som överklagas med angivande av tingsrättens namn samt dag och nummer för domen,
2. parternas namn och hemvist och om möjligt deras postadresser, yrken, personnummer och telefonnummer, varvid parterna benämns klagande respektive motpart,
3. den ändring av tingsrättens dom som klaganden vill få till stånd,
4. grunderna (skälen) för överklagandet och i vilket avseende tingsrättens domskäl enligt klagandens mening är oriktiga,

Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet. Vill klaganden att det ska hållas ett förnyat förhör eller en förnyad syn på stället, ska han eller hon ange det och skälen till detta. Klaganden ska också ange om han eller hon vill att målsäganden eller den tilltalade ska infinna sig personligen vid huvudförhandlingen i hovrätten. Är den tilltalade anhållen eller häktad, ska det anges.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans/hennes ombud. Till överklagandet ska bifogas lika många kopior av skrivelsen som det finns motparter i målet. Har inte klaganden bifogat tillräckligt antal kopior, framställs de kopior som behövs på klagandens bekostnad. Ytterligare upplysningar lämnas av tingsrätten. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.

Om ni tidigare informerats om att förenklad delgivning kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.